

Migdałło Konstanty (1892-1971) pedagog i społecznik, nauczyciel, wieloletni dyrektor Szkoły Rolniczej w Mieczysławowie

Konstanty Migdałło urodził się 28 września 1892 r. w Miedwieżeńsku na Kaukazie (okręg stawropolski, Rosja), w kresowej, pochodzącej z Litwy i Żmudzi rodzinie inteligenckiej. Był synem Franciszka, lekarza, absolwenta Uniwersytetu w Charkowie i Heleny z Serafinowiczów, absolwentki Żeńskiego Instytutu w Kerczu (związek małżeński zawarty 7 sierpnia 1891 roku w rzymskokatolickim kościele w Jekaterinodarze, dzisiejszym Krasnodarze). Miał młodsze rodzeństwo: brata Pawła i siostrę Helenę.

Naukę szkolną rozpoczął w Jekaterinodarze, gdzie też spędził dzieciństwo. Jesienią 1905 roku wraz z matką, rodzeństwem i dalszą rodziną przeniósł się do Lwowa, gdzie kontynuował naukę w siedmioklasowej Cesarsko-Królewskiej II Szkole Realnej. W latach 1910-1911 kształcił się także w Lwowskim Instytucie Muzycznym Anny Niementowskiej (klasa fortepianu), często bywał na koncertach, lubił teatr, grał w piłkę nożną – w barwach I Lwowskiego Klubu Piłki Nożnej „Czarni”.

Po zdaniu egzaminu dojrzałości w terminie letnim 1912 r., rozpoczął studia na Wydziale Mechanicznym Politechniki Lwowskiej. Z uwagi na słabe zdrowie wraz z rodziną wyjechał do Grazu (Austria), gdzie leczył chore płuca. W Austrii spędził też lata pierwszej wojny światowej, studiując najpierw w Kaisere Königlich Technische Hochschule w Grazu, a następnie na Wydziale Rolnym Kaisere Königlich Hochschule für Bodenkultur w Wiedniu (1915-1919). Podczas pobytu w Austrii prężnie działał w Polskim Akademickim Stowarzyszeniu „Ognisko”.

Po powrocie do kraju, rozpoczął pracę w Wydziale Hodowli Centralnego Towarzystwa Rolniczego w Warszawie (10.1919). Miesiąc później został przyjęty do pracy w Szkole Rolniczej w Sobieszynie, gdzie uczył hodowli zwierząt.

W lipcu 1920 roku odpowiadając na apel Rady Obrony Państwa wraz ze swymi uczniami wstąpił do wojska. Po zakończeniu wojny polsko-bolszewickiej i demobilizacji, powrócił do szkoły w Sobieszynie.

Z końcem 1921 roku został mianowany przez Centralne Towarzystwo Rolnicze kierownikiem Szkoły Rolniczej w podkutnowskim Mieczysławowie. Jego czas pracy w szkole to wyteżona praca i ciągły rozwój placówki, zakup gruntów, wprowadzenie nowych działów rolnictwa, głównie hodowli i ogrodnictwa oraz nacisk na naukę i wychowanie. Stojące na bardzo wysokim poziomie gospodarstwo szkolne prowadziło w tym czasie doświadczenia z odmianami roślin dla Stacji Doświadczalnej w Gołębiewie będąc wzorem techniki i organizacji. W szkole odbywały się liczne wystawy rolnicze i pokazy. Licznie też placówkę odwiedzały

wycieczki nauczycieli szkół rolniczych, uczniów oraz rolników – m.in. z Danii, Czechosłowacji, Francji i USA. Mieczysławów odwiedziła też delegacja Międzynarodowego Kongresu Rolniczego z Warszawy, a w lipcu 1928 roku szkołę wizytował Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej prof. Ignacy Mościcki.

Rok później dzięki staraniom K. Migdały w Mieczysławowie zorganizowany został pierwszy w powiecie kutnowskim Zespół Przystosobienia Rolniczego, aktywnie także współpracował z działającymi w powiecie związkami i organizacjami, m.in. z Towarzystwem Organizacji i Kółek Rolniczych, Stowarzyszeniem Rolno-Handlowym „Wspólna Praca” w Kutnie, Związkiem Młodzieży Wiejskiej „Siew” (od 1929 roku pełnił funkcję wiceprezesa, a od 1935 prezesa Zarządu Okręgowego) oraz z Komisją Rolną Sejmiku Kutnowskiego. Działał ponadto w zarządzie Powiatowego Stowarzyszenia byłych Wychowanków i Wychowanic Szkół i Kursów Gospodarstwa Wiejskiego, w Zrzeszeniu Nauczycielstwa Szkół Gospodarstwa Wiejskiego, był członkiem Rady Gminnej w Krzyżanowie, publikował artykuły w czasopismach rolniczych, był też redaktorem wydawanego w Mieczysławowie „Głosu Koleżeńskiego”.

Po wybuchu II wojny światowej, we wrześniu 1939 r., Konstanty Migdało wraz z uczniami zabezpieczał mienie szkolne, po czym polecił im powrót do domu. Po zajęciu szkoły przez okupacyjne władze niemieckie został odsunięty od kierowania szkołą, do końca 1941 roku będąc jeszcze kierownikiem gospodarstwa. W 1942 r. przeniósł się do majątku Łęka koło Piątku w powiecie łęczyckim, którego został administratorem. We wspomnieniach pracowników zachował się w pamięci nie tylko jako świetny zarządca, ale bardzo dobry i sprawiedliwy człowiek.

W połowie stycznia 1945 roku, po zakończeniu okupacji niemieckiej, pieszko powrócił do Mieczysławowa, przystępując niezwłocznie do likwidacji strat wojennych. 1 lutego 1945 r. otrzymał z ręki delegata Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych nominację na tymczasowego kierownika Męskiej Szkoły Rolniczej w Mieczysławowie, a już 11 kwietnia uroczyście rozpoczął nowy – pierwszy powojenny rok szkolny. W trudnym tym czasie dał schronienie i pracę m.in. docent Irenie Mertens z Uniwersytetu Stefana Batorego, zmuszonej do opuszczenia rodzinnego Wilna oraz profesorowi doktorowi nauk rolniczych Marcelemu Różańskiemu ze Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Wraz z kadrą pedagogiczną i uczniami czynnie włączył się w zwalczanie analfabetyzmu wśród okolicznych rolników, wiele wysiłku włożył też w elektryfikację gminy Krzyżanów (1948) oraz (o co szczególnie dbał) w polepszenie bazy lokalowej i wyposażenie szkoły.

Dzięki wielkiemu wysiłkowi szkolne gospodarstwo po wojennej przerwie ponownie świeciło przykładem gospodarności, a odtworzone działy: nasienniczy, szkółkarski i warzywniczy przyciągały nowe rzesze zwiedzających. Działał w Związku Samopomocy Chłopskiej, był członkiem Stronnictwa Ludowego (od 1947 roku), a od 1949 – Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego.

W roku 1949 – w święto Bożego Ciała – wbrew wyraźnemu zakazowi komunistycznych władz wraz z pocztem sztandarowym i całą szkołą stanął na czele procesji do kościoła p.w. Św. Stanisława Biskupa Męczennika w Kutnie-Ląkoszynie.

Mimo prób odwołania kierownikiem szkoły pozostał jeszcze... rok. Ostateczna decyzja o natychmiastowym przeniesieniu zapadła 31 sierpnia 1950 r. Z nowym rokiem szkolnym był już nauczycielem Liceum Rolniczego w Zduńskiej Dąbrowie. Oficjalnie powodów przeniesienia nigdy nie usłyszał, chociaż samo zainteresowanie jego osobą Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego było wystarczającym argumentem i to pomimo odpierania podczas przesłuchań kolejnych zarzutów, w tym np. tak absurdalnych jak głośna wtedy próba zrzucania na niego odpowiedzialności za powstały w styczniu 1950 roku pożar budynku podczas kursu nauczycieli w Widzewie. Ostatecznie nawet dla władz sama obecność tam Konstantego Migdałły okazała się dowodem niewystarczającym.

Po latach te smutne chwile z 1950 roku tak wspominała Maria Dudzicka, nauczycielka języka polskiego: „To było draństwo – zwolnienie pana Migdałły z dyrektorstwa w Mieczysławowie. On Mieczysławów postawił na nogi. Pamiętam ten dzień, kiedy odchodził stamtąd /.../. Cały dobytek na trzech wozach. Za ostatnim szedł pan Migdałło. Był bardzo zrozpaczony /.../. Nikt nie chciał tego przyjąć do wiadomości. Ludność okoliczna nie mogła w to uwierzyć, nikomu nie mieściło się to w głowie. Był jak dąb Bartek, wrósł w tę glebę i żeby nie dać mu dojść do emerytury. To podłość. /.../ Dyrektor był dobrym pedagogiem. Prowadził hodowlę zwierząt. Musiał wiedzieć wszystko o każdym uczniu – czy ma ubranie, buty, książki. Był czuły, serdeczny. /.../ Był dobrym Polakiem, patriotą. Nie był entuzjastą obecnego reżimu. Całe swoje życie poświęcił Ojczyźnie. Był bezinteresowny. Nie oglądał się na zaszczyty, tytuły. Dziś potrzebni są tacy wychowawcy”.

Do końca 1966 roku, do przejścia na emeryturę Konstanty Migdałło pracował w Zduńskiej Dąbrowie. W tym czasie pełnił obowiązki zastępcy dyrektora do spraw administracyjnych (1951-1954) oraz (w latach 1955-1965) był kierownikiem Korespondencyjnych Kursów Rolniczych oraz uczył przedmiotów zawodowych (głównie uprawy roślin) w niepełnym wymiarze godzin.

Konstanty Migdałło odznaczony był Srebrnym Krzyżem Zasługi (1932), posiadał honorowy tytuł „Zasłużony nauczyciel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej” (nadany przez Radę Państwa w 1966 roku), brązową (1933) i srebrną (1938) odznakę honorową Głównego Urzędu Statystycznego za długoletnią pracę oraz złotą jubileuszową odznakę przyznaną mu w 1946 roku przez Spółdzielnię Handlowo-Usługową, za 25 lat ofiarnej pracy na rzecz spółdzielczości.

Żonaty był z Ireną z Konarzewskich (9.08.1899–18.09.1969), wieloletnią wychowawczynią młodzieży (związek małżeński zawarty 20 sierpnia 1927 r.), miał dwoje dzieci: syna Andrzeja (urodzonego 28 października 1928 roku) i córkę Marię po mężu Staniewską (ur. 9 czerwca 1931 roku).

Po śmierci żony, w 1969 r. wyjechał do córki, do Piły. Zmarł 27 listopada 1971 r. w Wąlczu. Spoczywa na Kutnowskim Cmentarzu Parafialnym, w grobie rodzinnym.

Podczas Zjazdu Mieczysławowiaków, w 2002 roku, odsłonięta została ufundowana przez absolwentów tablica pamiątkowa ku pamięci Konstantego i Ireny Migdałłów, natomiast 1 marca 2007 roku – z okazji 95-lecia utworzenia szkoły – dokonania placówki, w tym zasługi Konstantego Migdałły, jej wieloletniego dyrektora, przedstawił podczas 35 posiedzenia Izby, Tadeusz Woźniak, poseł na Sejm RP.

Andrzej Olewnik

Źródła i literatura (wybór):

1. Wiktor Bronikowski, *Szkoła rolnicza Mieczysławów : 25 lat pracy (1912-1936)*, Warszawa- Puławy 1938;
2. Andrzej Olewnik, *Kutnowscy Kresowianie*, [w:] Kutno poprzez wieki, red. Jan Szymczak, Kutno-Łódź 2011, T. 2;
3. Maria Sondej, *Konstanty Migdałło*, „Gazeta Wyborcza” 2001 nr 52 s. 9;
4. Aurela Tybura, *Życie, działalność i poglądy pedagogiczne Konstantego Migdałły*, Warszawa 1991 [praca magisterska];
5. Eugeniusz Walczak, *LXXV lat Szkoły Rolniczej w Mieczysławowie 1912-1987 = Zarys historii Szkoły Rolniczej w Mieczysławowie 1912-1987*, Mieczysławów 1987;
6. Materiały i poszukiwania własne autora hasła.